

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**
Кафедра технологій виробництва молока та м'яса

ЗАТВЕРДЖЕНО
Факультет тваринництва та водних біоресурсів
«19» червня 2025 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ТЕХНОЛОГІЯ ВИРОБНИЦТВА МОЛОКА ТА ЯЛОВИЧИНИ
(для здобувачів вищої освіти скороченого терміну навчання)**

Галузь знань	20 Аграрні науки та продовольство
Спеціальність	204 Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва
Освітня програма	«Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва»
Факультет	Тваринництва та водних біоресурсів
Розробники	Костенко В.І., професор, доктор с.-г. наук; Угнівенко А.М., професор, доктор с.-г. наук; Носевич Д.К., доцент, кандидат с.-г. наук

Київ – 2025 р.

Опис навчальної дисципліни «Технологія виробництва молока та яловичини»

Дисципліна викладається для здобувачів вищої освіти скороченого терміну навчання на третьому курсі впродовж двох семестрів. Дисципліною передбачено вивчення біологічних особливостей тварин, їх росту і розвитку, відтворення худоби, селекційної роботи з нею; освоєння технологій вирощування ремонтного молодняку, виробництва молока та яловичини як в умовах звичайного, так і спеціалізованого господарства з впровадженням енергозберігаючих технологій. Мета дисципліни – підготувати технолога, здатного оперативно керувати технологічним процесом виробництва продукції скотарства та моделювати технологічні процеси: вирощування ремонтного молодняку; вирощування, оцінки та використання бугаїв; виробництва молока та вирощування і відгодівлі великої рогатої худоби. Вагоме значення приділено вивченню сучасних технологічних схем виробництва продукції скотарства, з розкриттям їх зв'язку з біологічними особливостями великої рогатої худоби, в тому числі особливостями живлення, технологічними операціями на фермі, організацією роботи персоналу і використання технологічного обладнання.

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	Бакалавр	
Спеціальність	204 - «Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва»	
Освітня програма	Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	обов'язкова	
Загальна кількість годин	240	
Кількість кредитів ECTS	8	
Кількість змістових модулів	6	
Курсовий проект	+	
Форма контролю	залік / екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Курс (рік підготовки)	3	3
Семестр	5,6	7,8
Лекційні заняття	90 год	14 год
Практичні, семінарські заняття		
Лабораторні заняття	90 год	16 год
Самостійна робота	60 год.	210 год
Індивідуальні завдання		
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	4 год / 8 год	

1. Мета, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Мета дисципліни – забезпечити рівень знань і умінь які формують фахівця технолога, здатного кваліфіковано і оперативно керувати технологічним процесом виробництва продукції скотарства та моделювати технологічні процеси: вирощування ремонтного молодняку; вирощування, оцінки та використання бугаїв; виробництва молока та вирощування і відгодівлі великої рогатої худоби.

Набуття компетентностей:

інтегральна компетентність (ІК) Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми з технології виробництва і переробки продукції тваринництва або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів зоотехнічної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

загальні компетентності (ЗК):

ЗК 3. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

ЗК 7. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт;

фахові (спеціальні) компетентності (СК):

СК 1. Здатність використовувати професійні знання в галузі виробництва і переробки продукції тваринництва.

СК 6. Здатність застосовувати базові знання з економіки, організації та менеджменту у виробництві та переробці продукції тваринництва.

СК 7. Здатність здійснювати контроль технологічних процесів при виробництві та переробці продукції скотарства.

СК 11. Здатність застосовувати знання з морфології, фізіології та біохімії різних видів тварин для ефективного ведення технології виробництва і переробки їх продукції.

СК 12. Здатність організовувати та управляти технологічним процесом переробки продукції тваринництва.

СК 13. Здатність аналізувати господарську діяльність підприємства, вести первинний облік матеріальних цінностей, основних засобів, праці та її оплати.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН-1. Виконувати параметри та здійснювати контроль технологічних процесів з виробництва і переробки продукції тваринництва.

ПРН-5. Контролювати якість виконуваних робіт.

ПРН-10. Застосовувати нормовану годівлю тварин.

ПРН-12. Наслідувати основні принципи економіки, організації та менеджменту у виробництві та переробці продукції тваринництва.

ПРН-13. Забезпечувати параметри та здійснювати технологічний контроль сучасних технологій з виробництва молока та яловичини.

ПРН-16. Впроваджувати знання з морфології, фізіології та біохімії тварин у технологічний процес виробництва і переробки продукції тваринництва.

ПРН-17. Організовувати та управляти технологічним процесом переробки продукції тваринництва.

ПРН-18. Аналізувати господарську діяльність тваринницького підприємства, вести первинний облік матеріальних цінностей, основних засобів, праці та її оплати.

ПРН-20. Застосовувати міжнародні та національні стандарти і практики в професійній діяльності.

ПРН-21. Показувати знання основних історичних етапів розвитку предметної області

2. Програма та структура навчальної дисципліни для
– скороченого терміну денної (заочної) форми навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма							Заочна форма					
	тижні	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
			л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Змістовий модуль 1. Біологія та продуктивність великої рогатої худоби													
Тема 1. Вступ до технології виробництва молока та яловичини.	1	4	2		2								
Тема 2. Доместифікація великої рогатої худоби в ракурсі формування цивілізації та виникнення сучасних підвидів <i>Bos taurus</i> .	2	4	2		2								
Тема 3. Біологія великої рогатої худоби (анатомо-морфологічні та фізіологічні особливості, відтворення, живлення)	3	4	2		2								
Тема 4. Етологія великої рогатої худоби	4	4	2		2								
Тема 5. Ріст і розвиток великої рогатої худоби, формування господарсько-корисних ознак	5	4	2		2								
Тема 6. М'ясна продуктивність великої рогатої худоби, харчові і технологічні особливості яловичини та телятини.	6	4	2		2								
Тема 7. Молочна продуктивність великої рогатої худоби. Технологічні і харчові характеристики молока, як	7	8	2		6								

сировини для переробки.													
Тема 8. Відтворення поголів'я великої рогатої худоби у господарствах різних типів та рівнів спеціалізації	8	28	2		2		24						
Разом за змістовим модулем 1	60		16		20		24	75	3		4		68
Змістовий модуль 2. Облік і технологічні рішення в скотарських підприємствах													
Тема 9. Біологічне та технологічне оцінювання основних порід великої рогатої худоби.	9	20	2				18						
Тема 10. Організація виробництва у скотарських підприємствах.	10	4	2		2								
Тема 11. Виробничий облік і звітність у скотарських підприємствах.	11	22	2		2		18						
Тема 12. Племінна робота у скотарських підприємствах різних типів та рівнів спеціалізації	12	4	2		2								
Тема 13. Виробництво продукції скотарства у різних природно-кліматичних та організаційно-господарських умовах.	13	2	2										
Тема 14. Розведення великої рогатої худоби в присадибних господарствах і нетрадиційне скотарство.	14	4	2		2								
Тема 15. Економіка виробництва продукції скотарства.	15	4	2		2								
Разом за змістовим модулем 2	60		14		10		36	75	3		4		68

Усього за перший семестр годин	120	30		30		60	150	6		8		136
Курсовий проект з технології виробництва молока та яловичини	30	-	-	-	-	-		-	-	-		30
Змістовий модуль 3. Поняття про технологію. Отримання і вирощування ремонтного молодняку												
Тема 1. Моделювання технологічних процесів у скотарстві.	1	2	2									
Тема 2. Технологія добору, вирощування, оцінювання та використання бугаїв.	2	4	4									
Тема 3. Технологія вирощування ремонтних телиць.	3	16	4		12							
Разом за змістовим модулем 1	22	10		12			19	2		2		23
Змістовий модуль 4. Технологія виробництва молока												
Тема 1. Системи і способи утримання молочних корів.	4	4	4									
Тема 2. Годівля молочних корів.	5	4	4									
Тема 3. Доїння корів та первинна обробка молока.	6	4	4									
Тема 4. Моделювання технологічного процесу виробництва молока за умов потоково-фазової системи.	7	24	4		20							
Тема 5. Способи видалення і перероблення гною.	8	4	4									
Разом за змістовим модулем 2	40	20		20			18	2		2		22
Змістовий модуль 5. Технологія вирощування молодняку молочних порід на м'ясо												
Тема 1. Технологія виробництва яловичини у молочному скотарстві.	9	4	4									
Тема 2. Годівля і утримання молодняку при вирощуванні і	10	4	4									

відгодівлі.													
Тема 3. Моделювання технологічного процесу виробництва яловичини за умов потоково-фазової системи.	10	10	2		8								
Разом за змістовим модулем 3		18	10		8			18	2		2		22
Змістовий модуль 6. Спеціалізоване м'ясне скотарство													
Тема 1. Біологія худоби м'ясного напрямку продуктивності	11	10	4		6								
Тема 2. Розведення і селекція м'ясної худоби	12	10	4		6								
Тема 3. Відтворення поголів'я у м'ясному скотарстві.	13	7	4		3								
Тема 4. Організація кормової бази у м'ясному скотарстві і годівля тварин.	14	7	4		3								
Тема 5. Економіка у м'ясному скотарстві та управління фермою	15	6	4		2								
Разом за змістовим модулем 4		40	20		20			19	2		2		23
Усього за другий семестр годин		120	60		60			90	8		8		74
Усього годин		240	90		90		60	240	14		16		210

3. Теми лекцій

№	Назва теми	Кількість годин
1.	Вступ до технології виробництва молока та яловичини.	2
2.	Доместифікація великої рогатої худоби в ракурсі формування цивілізації та виникнення сучасних підвидів <i>Bos taurus</i> .	2
3.	Біологія великої рогатої худоби (анатомо-морфологічні та фізіологічні особливості, відтворення, живлення)	2
4.	Етологія великої рогатої худоби	2
5.	Ріст і розвиток великої рогатої худоби, формування господарсько-корисних ознак	2
6.	М'ясна продуктивність великої рогатої худоби, харчові і технологічні особливості яловичини та телятини.	2
7.	Молочна продуктивність великої рогатої худоби. Технологічні і харчові характеристики молока, як сировини для переробки.	2
8.	Відтворення поголів'я великої рогатої худоби у господарствах різних типів та рівнів спеціалізації	2
9.	Біологічне та технологічне оцінювання основних порід великої рогатої худоби.	2
10.	Організація виробництва у скотарських підприємствах.	2
11.	Виробничий облік і звітність у скотарських підприємствах.	2
12.	Племінна робота у скотарських підприємствах різних типів та рівнів спеціалізації	2
13.	Виробництво продукції скотарства у різних природно-кліматичних та організаційно-господарських умовах.	2
14.	Розведення великої рогатої худоби в присадибних господарствах і нетрадиційне скотарство.	2
15.	Економіка виробництва продукції скотарства.	2
16.	Моделювання технологічних процесів у скотарстві.	2
17.	Технологія добору, вирощування, оцінювання та використання бугаїв.	4
18.	Технологія вирощування ремонтних телиць.	4
19.	Системи і способи утримання молочних корів.	4
20.	Годівля молочних корів.	4
21.	Доїння корів та первинна обробка молока.	4
22.	Моделювання технологічного процесу виробництва молока за умов потоково-фазової системи.	4
23.	Способи видалення і перероблення гною.	4
24.	Технологія виробництва яловичини у молочному скотарстві.	4

25.	Годівля і утримання молодняку при вирощуванні і відгодівлі.	4
26.	Моделювання технологічного процесу виробництва яловичини за умов потоково-фазової системи.	2
27.	Біологія худоби м'ясного напрямку продуктивності	4
28.	Розведення і селекція м'ясної худоби	4
29.	Відтворення поголів'я у м'ясному скотарстві.	4
30.	Організація кормової бази у м'ясному скотарстві і годівля тварин.	4
31.	Економіка у м'ясному скотарстві та управління фермою	2
	Разом	90

4. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Планування виробництва на молочно-товарній фермі	12
2.	Відбір середніх проб молока та визначення його маси	2
3.	Визначення фізико-хімічних показників молока	2
4.	Визначення санітарно-гігієнічних показників молока	2
5.	Визначення вмісту основних компонентів молока	2
6.	Визначення молочної продуктивності корів та реалізація молока	2
7.	Визначення м'ясної продуктивності та реалізація великої рогатої худоби	2
8.	Комплексне оцінювання худоби молочних і молочно-м'ясних порід	4
9.	Оцінювання бугаїв молочних і молочно-м'ясних порід та аналіз їх використання	2
10.	Робочі розрахунки технологічного процесу вирощування ремонтного молодняку	12
11.	Робочі розрахунки технологічного процесу виробництва молока	20
12.	Моделювання технологічного процесу виробництва яловичини за умов потоково-цехової системи	8
13.	Визначення відтворної здатності м'ясної худоби	3
14.	Визначення молочності м'ясних корів	3
15.	Визначення м'ясної продуктивності худоби	3
16.	Оцінювання бугайців за власною продуктивністю та бугаїв за якістю потомства	3
17.	Бонітування великої рогатої худоби м'ясних порід	3
18.	Організація кормової бази у м'ясному скотарстві	3

19.	Визначення економічної ефективності розведення м'ясної худоби	2
	Разом	90

4. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Методи ідентифікації та мічення великої рогатої худоби	24
2	Облік у скотарстві	18
3	Біотехнологічне оцінювання тварин	18
	Разом	60

6. Методи та засоби діагностики результатів навчання

- усне або письмове опитування;
- тестування;
- захист лабораторних робіт;
- захист рефератів;
- захист розрахункових робіт.

7. Методи навчання

- проблемне навчання;
- практико-орієнтоване навчання;
- проєктне навчання;
- командна робота.

8. Оцінювання результатів навчання.

Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національну оцінку згідно чинного «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України»

8.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності

5 Семестр

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
Модуль 1. Біологія та продуктивність великої рогатої худоби		
Лабораторна робота 1. Планування виробництва на молочно-товарній фермі	ПРН 1, 12, 16, 18, 20, 21 Зокрема для здійснення контролю за технологічними процесами з виробництва і переробки продукції тваринництва, організації та	20
Лабораторна робота 2. Відбір середніх проб молока та визначення його маси		4

Лабораторна робота 3. Визначення фізико-хімічних показників молока	управління виробництвом, впровадження знань з морфології, фізіології та біохімії	4
Лабораторна робота 4. Визначення санітарно-гігієнічних показників молока	тварин у технологічний процес виробництва і переробки продукції скотарства, аналізу	4
Лабораторна робота 5. Визначення вмісту основних компонентів молока	господарської діяльності підприємства та ведення обліку, застосування національних та	4
Самостійна робота 1. Методи ідентифікації та мічення великої рогатої худоби	міжнародних стандартів, прояву знань основних історичних етапів розвитку скотарства	4
Модульна контрольна робота 1		60
Всього за модулем 1		100
Модуль 2. Облік і технологічні рішення в скотарських підприємствах		
Лабораторна робота 1. Визначення молочної продуктивності корів та реалізація молока	ПРН-1, 5, 12, 16, 17, 18 Зокрема здійснювати контроль виробництва і реалізації молока, контролювати якість	4
Лабораторна робота 2. Визначення м'ясної продуктивності та реалізація великої рогатої худоби	виконуваних робіт з використанням обліку, використовувати основні принципи економіки та	4
Лабораторна робота 3. Комплексне оцінювання худоби молочних і молочно-м'ясних порід	менеджменту у виробництві молока та яловичини, використовувати знання з морфології, фізіології та біохімії	4
Лабораторна робота 4. Оцінювання бугаїв молочних і молочно-м'ясних порід та аналіз їх використання	тварин під час їх оцінювання і добору, управляти процесом первинної обробки молока, аналізувати господарську	4
Самостійна робота 1. Облік у скотарстві	діяльність підприємства, вести первинний облік виробленої та реалізованої продукції.	10
Самостійна робота 2. Біотехнологічне оцінювання тварин		14
Модульна контрольна робота 2		60
Всього за модулем 2		100
Навчальна робота	$(M1 + M2)/2 * 0,7 \leq 70$	
Залік	30	
Всього за курс	$(\text{Навчальна робота} + \text{екзамен}) \leq 100$	
Курсовий проект		100

6 Семестр

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
Модуль 3. Поняття про технологію. Отримання і вирощування ремонтного молодняку		
Лабораторна робота 1. Робочі розрахунки технологічного процесу вирощування ремонтного молодняку	ПРН-1, 10, 12, 13, 16, 18. Зокрема здійснювати контроль технологічних процесів з вирощування молодняку та використання бугаїв, застосовувати нормовану годівлю тварин, використовувати основні принципи економіки, організації та менеджменту вирощування ремонтного молодняку, забезпечувати параметри та здійснювати технологічний контроль сучасних технологій з виробництва молока та яловичини, впроваджувати знання фізіології тварин у технологічний процес, аналізувати господарську діяльність ферм з вирощування ремонтного молодняку.	40
Модульна контрольна робота 3.		60
Всього за модулем 3		100
Модуль 4. Технологія виробництва молока		
Лабораторна робота 1. Робочі розрахунки технологічного процесу виробництва молока	ПРН-1, 10, 12, 13, 16, 17, 18. Зокрема здійснювати контроль технологічного процесу виробництва молока, застосовувати нормовану годівлю корів, використовувати основні принципи економіки, організації та менеджменту на молочно-товарній фермі, забезпечувати параметри та здійснювати технологічний контроль сучасних технологій з виробництва молока та яловичини, управляти первинною обробкою молока, впроваджувати знання фізіології	40
Модульна контрольна робота 4.		60

	тварин у технологічний процес, аналізувати господарську діяльність ферм з виробництва молока.	
Всього за модулем 4		100
Модуль 5. Технологія вирощування молодняку молочних порід на м'ясо		
Лабораторна робота 1. Моделювання технологічного процесу виробництва яловичини за умов потоково-цехової системи	ПРН-1, 10, 12, 13, 16, 17, 18. Зокрема здійснювати контроль технологічного процесу виробництва яловичини, застосовувати нормовану	40
Модульна контрольна робота 5.	годівлю худоби призначеної для відгодівлі або вирощування на м'ясо, використовувати основні принципи економіки, організації та менеджменту на відгодівельній фермі, забезпечувати параметри та здійснювати технологічний контроль сучасних технологій з виробництва яловичини, управляти первинною переробкою тварин, впроваджувати знання фізіології тварин у технологічний процес, аналізувати господарську діяльність ферм з вирощування молодняку великої рогатої худоби.	60
Всього за модулем 5		100
Модуль 6. Спеціалізоване м'ясне скотарство		
Лабораторна робота 1. Визначення відтворної здатності м'ясної худоби	ПРН-1, 10, 12, 13, 16, 17, 18. Зокрема здійснювати контроль технологічного процесу виробництва яловичини за технологією м'ясного скотарства, застосовувати	6
Лабораторна робота 2. Визначення молочності м'ясних корів	нормовану годівлю маточного стада та молодняку, призначеного для вирощування	6
Лабораторна робота 3. Визначення м'ясної продуктивності худоби	на м'ясо, використовувати основні принципи економіки, організації та менеджменту на відгодівельній фермі та фермах з	6
Лабораторна робота 4. Оцінювання бугайців за власною продуктивністю та бугаїв за якістю потомства		6

Лабораторна робота 5. Бонітування великої рогатої худоби м'ясних порід	системою «корова-теля», забезпечувати параметри та здійснювати технологічний	6
Лабораторна робота 6. Організація кормової бази у м'ясному скотарстві	контроль сучасних технологій з виробництва елітної яловичини, управляти первинною	5
Лабораторна робота 7. Визначення економічної ефективності розведення м'ясної худоби	переробкою тварин, впроваджувати знання фізіології тварин у технологічний процес, аналізувати господарську	5
Модульна контрольна робота 6.	діяльність ферм з м'ясною худобою.	60
Всього за модулем 6		100
Навчальна робота	$(M3 + M4 + M5 + M6)/4 \cdot 0,7 \leq 70$	
Екзамен	30	
Всього за курс	$(\text{Навчальна робота} + \text{екзамен}) \leq 100$	

8.2. Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою (екзамени/заліки)
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

8.3. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин.
Політика щодо академічної добросовісності	Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (зокрема із використанням мобільних девайсів). Курсові проекти, реферати повинні мати коректні текстові посилання на використану літературу
Політика щодо відвідування	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із деканом факультету)

9. Навчально-методичне забезпечення:

Методичне забезпечення для повного надання і засвоєння студентами знань з дисципліни «Технологія виробництва молока та яловичини»

здійснюється завдяки розробленому навчально-методичному комплексу, його робочої програми, підручника, навчального посібника, методичним рекомендаціям щодо виконання завдань на лабораторних заняттях та виконання курсового проекту, основної та допоміжної літератури.

Для дистанційного навчання і самостійної підготовки студентів, з дисципліни «Технологія виробництва молока та яловичини» розроблено електронний навчальний курс на платформі дистанційного навчання Elearn <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=2578>;
<https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=1327>

Практична підготовка здійснюється згідно Програми навчальної практики з технології виробництва молока та яловичини.

10. Рекомендовані джерела інформації

Основна література

1. Костенко В.І. Технологія виробництва молока і яловичини (підручник). К.: НУБіП України, 2024. 766 с.
2. Угнівенко А.М., Колісник О.І., Кос Н.В. М'ясне скотарство. Підручник. Київ: ЦП Компрінт, 2020. 536 с.
3. Костенко В.І. Технологія виробництва молока і яловичини. Друге видання перероблене і доповнене (навчальний посібник). К.: Агроосвіта, 2013. 456 с.
4. Теорія і практика нормованої годівлі великої рогатої худоби / В.І. Костенко та ін. Житомир, ПП Рута, 2012. 860 с.
5. Угнівенко А. М., Коропець Л. А., Демчук С. Ю., Носевич Д. К.. Наукові засади відтворювання поголів'я великої рогатої худоби м'ясних порід. К.: ЦП КОМПРИНТ, 2017. 400 с.
6. Колісник О.І., Угнівенко А.М., Антонюк Т.А., Прудніков В.Г. М'ясна продуктивність великої рогатої худоби: монографія. К.: «ЦП Компрінт», 2018. 429 с.
7. Угнівенко А.М., Колісник О.І., Носевич Д.К. Наукові і практичні основи підбору батьків у спеціалізованому м'ясному скотарстві. Монографія. К.: ЦП «Компринт», 2021. 400 с.

Додаткова література

1. Костенко В.І., Петрова О.І. Формування м'ясної продуктивності та якості яловичини за маломолочного вирощування телят. Київ. ФОП Ямчинський О.В., 2021. 194 с.
2. Угнівенко А.М., Колісник О.І., Антонюк Т.А., Носевич Д.К., Кос Н.В. Виробництво екологічно безпечної продукції скотарства: підручник. Київ: "ЦП Компрінт", 2022. 450 с.
3. Костенко В.І. Технологічні ознаки розвитку вим'я у молочних корів. К.: ПП "Мастер Принт". 2018. 343 с.
4. Угнівенко А.М., Носевич Д.К. М'ясне скотарство України. К.: «Інтерконтиненталь Україна», 2013. – 324 с.

5. А.М. Угнівенко, С.М. Петренко, Д.К. Носевич, Ю.І. Токар. Наукові основи розвитку м'ясного скотарства в Україні. К.: КОМПРІНТ, 2016. - 330 с.

Інформаційні ресурси

1. Електронні ресурси кафедри технологій виробництва молока та яловичини (<https://nubip.edu.ua/node/19874>).
2. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського (www.nbuv.gov.ua).
3. Національна Наукова сільськогосподарська бібліотека НААН (<http://www.dnsgb.com.ua>).
4. Електронні журнали видавництва Elsevier (<http://www.elsevier.com>)